

bácsigazdálkodás" visszautasításáról van szó. Mindezekről a küzdelmeiről őszintén beszámol; az őszinteség e nemének azonban jellemző vonása, hogy a sajátmaga ösztönéletének messzemenő elnyomásán alapszik. Forel sohasem tudatos azok felől az ösztönrezgések felől, amelyek cselekedetei mögött állanak és mindazok a harcok és viszályok, amiket ábrázol, tudata előterének jelenségei csak.

Snowden (An Autobiography, Ivor Nicholson and Watson 1934) isz subjektive őszinte. A belső küzdelmeket és viszályokat azonban nem tekinti élete lényeges részének, mint Forel, mert a vezető vonal, amelynek a távlatában mindent lát, pályája emelkedésének a története. Leírásában mindegyre megismétlődik ifjúsága valamelyik jelenete, ami azután indítékul szolgál ehhez a megjegyzéshez: ha én szegény kis gyerek akkoriban tudtam volna, hogy egyszer még mi lesz belőlem! Emelkedése bizonyos fajta misztérium, ami elkápráztatja s minden más érdek egyéni emelkedésének ez élménye mögött háttérbe kerül. A politikát illető megjegyzései sohasem hatolnak mélyre, a háború számára lényegileg diplomáciai ügytelenségek eredménye, elméleti kérdések pedig egyáltalán nem érdeklik.

Lockhart (Retreat from Glory, G. B. Putnams Sons, New-York, 1934) őszintesége egész más természetű. Sokkal többet tud önmagáról, mint Forel és van bátorsága beszámolni erről. A különös lélektani érek, amit önéletrajza kelt, abban áll, hogy kiváló példánya egy lélektanilag ezideig még át nem világított jellemtipusnak, t. i. annak az embernek, aki a döntésektől fél és semmi mástól a világon. Akár politikai állásfoglalásáról, akár karrierjéről vagy szerelmi életéről legyen szó, mindig megismétlődik ugyanaz a konstelláció, félelem és kitérés a döntés elől. Ez a konstelláció mindig a kisebb ellenállás vonalára nyomja és ama „Retreat from Glory“ irányába téríti, amit oly' kiválóan választott könyve címéül. A könyv szerzője őszintesége, valamint a benne ábrázolt lélektani problémák tisztasága következtében a legérdekesebb önéletrajzok közé tartozik.

(Prága)

Szalay István

GYORSFÉNYKÉP ABESSZINIARÓL. A magyar könyves boltok kirkatai alig jelzik, hogy Abesszinia mennyire az érdeklődés homlokterébe került. Egy-két, a kiadók pincéiből előráncigált, vagy sebtében lefordított „színes“ útleírás szolgál csupán kutforrásul a magyarul olvasó nagyközönségnek az Abessziniára vonatkozó ismeretekhez. Ennek a hiányosságnak meg van a maga oka; a Mussolinit fenntartás nélkül támogató magyar hivatalosságnak nem érdeke, hogy az olasz-abesszin háború igazi arculata Magyarországon ismertté váljon. Igen jellemző a magyar közvélemény befolyásolásában alkalmazott módszerekre, hogy a pesti filmcenzura megtiltotta az UFA Abessziniáról szóló kulturfilmjének vetítését, avval az indokolással, hogy nem engedhető meg a szövetséges Olaszországra nézve kellemetlen és sértő film terjesztése, holott az UFA helyszíni felvételeiből legfeljebb annyi tűnt ki, hogy az abesszinek nem azok az emberevő barbárok, akiknek az olaszok felé hajló hivatalos propaganda beállítani igyekszik őket.

Halász Sándor Abesszinia-könyve (Lap és Könyvkiadó R. T. kiadása, Brasov, 1935) nem olyan körülmények között született, hogy az abesszin kérdés a magyar irodalomban hiányzó rendszeres ismertetésévé lehetett volna. A szerző már előszavában kijelenti, hogy csak gyorsfényképet akar adni, mivel „ahhoz, hogy nappali világosságban előttünk álljon az egész kérdés, kötetek és kötetek kellenének, mert Abesz-

színia kérdése a boncasztalon a tőkés gazdasági rendszer minden élet-megnyilvánulását feltárja. Ennyire nem merészkedett el ez a könyv". Ez a megállapítás mértéke a könyv értékelésének. Valóban nem kívánható a sürgős használatra, öt perc alatt készült gyorsfényképtől, hogy a hosszú idő műgondjával felvett és kidolgozott dokumentáris értékű fotográfiával versenyezzen. Az is természetes, hogy amikor a gyorsfényképet nézegetjük, mindig számításba kell vennünk az ilyen munkánál elkerülhetetlen távlat módosításokat is. Viszont az első fejezettől kezdve így is kibontakoznak az olasz-abesszin háborúnak a nyersanyagokért és piacokért folyó kéréltetlen küzdelmébe beleilleszkedő erővonalai. Halász felvázolja Abesszinia őstörténetét, bevonulását a világpolitikába és jelenlegi társadalmi szerkezetét. Könyvének ez a gerince. Adatgazdagságának tulzsufaltsága mellett zavar olykor a gyors munka által előidézett ismétlés s az itt-ott felbukkanó ellenmondás. Halász tulontul sokat foglalkozik a nemzetközi diplomácia cselszövevényeivel és viszonylag igen keveset az objektív okokkal. Így például az olasz-abesszin háború a jelenlegi időpontban való kitörését elsősorban avval magyarázza, hogy Anglia „beugratta” Olaszországot a veszélyesen előretörő Japán megelőzésére s csak másodsorban emlékszik meg a fasiszta rendszer belső csődjéről, katasztrofális gazdasági helyzetéről s a ki-robbanással fenyegető tömegelégületlenségnek az olasz külpolitika kialakulására nézve döntő tényezőjéről.

Halász könyvét akkor fejezte be, amikor az első olasz rajvonalak megindultak Abesszinia földjén. Az események eddig még nem igazolták azt a megállapítást, hogy a háború sorsa evvel megpecsételődött volna. Olyan tényezők merültek fel, melyekkel még nem számolhatott (Abesszinia erélyes ellenállása, a népszövetségi bojkott, stb.) Az események rohanó tempójában így már ez a munka is szinte történelmi dokumentummá lett. Mindenesetre sok érdekes adatot tartalmaz és sok különben elhallgatott tényre mutat rá. Ha ehhez hozzávesszük könnyű és világos stílusát s a függelékben közölt földrajzi, statisztikai és történelmi táblázatainak áttekinthetőségét, igazoltnak látjuk a könyv erdélyi viszonyok között szokatlan magas példányszámban megnyilvánuló sikerét.

(Cluj)

Csehi Gyula

EGY FIATAL RAJZOLÓ LATOMASAI gomolyognak azokon a képeken, amikkel a nemrég feltűnt *Leon Alex* ismertetett meg helybeli kiállításán. Ezek a látomások azonban igen valóságosak és általánosak. Kúsza napjainkra és köznapi élményeinkre ismerünk bennük. Leon Alexet, láthatóan, nem a természet jelenségei, táj vagy alak gerjesztik ábrázolásra, hanem azok a zsufolt képek és érzések, amiket világunk nyugtalanító kavargása ébreszt benne. Inkább a társadalom és a város, mint a természet vagy az interieur ihleti; inkább a hajszolt, a vergődő ember, mint a szép és nyugalmas alakzat. A fiatal rajzoló elhagyta a műtermet, (ha valaha is megmelegedett benne!?) és ott áll az uccán, a városban, az egész mai világ fájdalmas zűrzavarában. Szinte szédül az érzékeit ostromló benyomásoktól, és krétájával, ceruzájával vagy tollával lázasan iparkodik lerögzíteni mindazt, ami szemei előtt cikázik és bensejét izgatja. Számos rajza a mai városi ember nehéz szorongásait vetíti elénk: A kérvényező szédületét a bürokrácia utvesztőjében; a gyárportás előtt hétrétegörnyedt munkanélküli riadt alázatát; az emeleti hónaposszoba lakójának magányosságát a város nyomasztó idegenségében; a hordárrá lett „jobb” ember üldözésszerű szegényérzetét; (s ami